

عنوان درس: قاره‌ی استرالیا و جزایر اقیانوسیه در کجا واقع است؟

هدف کلی: آشنایی با ویژگی‌های طبیعی (موقعیت، ناهمواری‌ها، پوشش گیاهی و آب و هوا) استرالیا و اقیانوسیه

هدف‌های جزئی:

- ۱- آشنایی با موقعیت استرالیا و اقیانوسیه
- ۲- آشنایی با ناهمواری‌های استرالیا و نیوزیلند
- ۳- آشنایی با آب و هوای استرالیا و نیوزیلند
- ۴- آشنایی با حیوانات و گیاهان خاص استرالیا و اقیانوسیه

هدف‌های رفتاری: دانش‌آموزان پس از پایان درس باید بتوانند:

- ۱- موقعیت استرالیا و اقیانوسیه را بر روی کره‌ی جغرافیایی و نقشه نشان دهند.
- ۲- موقعیت استرالیا و اقیانوسیه را توضیح دهند.
- ۳- موقعیت کوه‌ها، جلگه، رود مهم و نواحی کم‌ارتفاع استرالیا را روی نقشه گنگ نشان دهند.
- ۴- درباره‌ی سد بزرگ مرجانی و موقعیت آن توضیح دهند.
- ۵- علت گرم و کم باران بودن بیشتر نواحی استرالیا را بیان کنند.
- ۶- موقعیت نیوزیلند را بر روی نقشه نشان دهند.
- ۷- چند مورد از حیوانات و گیاهان خاص منطقه‌ی اقیانوسیه و استرالیا را نام ببرند.

وسایل مورد نیاز: گچ و تخته، کره‌ی جغرافیایی، نقشه‌ی جهان نمای دیواری، نقشه و عکس‌های کتاب، در صورت امکان عکس‌هایی از حیوانات و گیاهان خاص استرالیا.

روش پیشنهادی ارائه‌ی درس: عنوان درس را روی تخته بنویسید. ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید هر چه درباره‌ی استرالیا می‌دانند بیان کنند. می‌توانید از موضوعات جالب توجه بچه‌ها نظیر این که کانگروها در کجا زندگی می‌کنند؟ کانگرو بچه‌ی خود را چگونه نگه می‌دارد و مانند آن شروع کنید و اگر عکس‌هایی

درباره‌ی مناظر گیاهی و یا حیوانات استرالیا در اختیار دارید به آنها نشان دهید. از دانش‌آموزی بخواهید در پای تابلوی کلاس، نقشه‌ی جهان‌نمای دیواری را با دقت نگاه کند و موقعیت استرالیا را نشان دهد. نیمکره‌ی جنوبی، خط استوا، مدار رأس‌الجدی، قطب جنوب و... سپس بر روی یک کره‌ی جغرافیایی موقعیت استرالیا، جزایر اقیانوسیه و نیوزیلند را توضیح و به دانش‌آموزان فرصت دهید روی کره این منطقه را مشاهده کنند. سپس از گروه‌های دانش‌آموزان بخواهید فعالیت ۲۱/۱ را پاسخ دهند و پاسخ‌های صحیح را خودتان بدهید. درباره‌ی سد بزرگ مرجانی شمال شرق استرالیا توضیح دهید و با توجه به وضعیت ناهمواری‌های استرالیا و نیوزیلند و با پرسش و پاسخ درباره‌ی این که سواحل چه نوع آب و هوایی دارند؟ این قاره در چه منطقه آب و هوایی قرار دارد؟ آیا وسعت جلگه‌ها و تعداد رودها زیاد است و یا قسمت اعظم استرالیا را بیابان‌های خشک تشکیل می‌دهد؟ و... آب و هوای استرالیا و نیوزیلند را توضیح دهید. توجه دانش‌آموزان را به تصویر حیوانات خاص استرالیا جلب کنید و درباره‌ی درخت اکالیبتوس که منشأ آن استرالیا است توضیح دهید. فعالیت ۲۱/۲ را برای تکلیف منزل در نظر بگیرید.

پاسخ صحیح فعالیت‌های کتاب:

۲۱/۱

۱ - در شرق استرالیا امتداد یافته است

۲ - دارلینگ

۳ - از آبرفت‌هایی که رود دارلینگ از کوه‌های

شرقی استرالیا با خود حمل کرده است

۴ - فلات کم‌ارتفاع

۵ - شمال شرق - آب‌های اقیانوس آرام

۲۱/۲

۱ - در شرق استرالیا جزایر متعددی در آب‌های

اقیانوس آرام پراکنده شده‌اند به این جزایر اقیانوسیه می‌گویند.

۲ - من کجا هستم؟ نیوزیلند

۳ - زیرا با توجه به عبور مدار رأس‌الجدی

قسمت عمده‌ای از نواحی مرکزی و غربی استرالیا را بیابان‌ها پوشانده است و در این نواحی بارندگی کم و هوا خشک است. بنابراین پوشش گیاهی چندانی ندارد.

۴ - کوالا، کانگرو و گیاهانی مثل

اکالیبتوس.

نمونه‌ی پرسش‌های ارزش‌یابی:

۱ - رود مهمی که در استرالیا جریان دارد

..... نام دارد.

۲ - استرالیا و اقیانوسیه در کدام نیمکره‌ها قرار

دارند؟

شمالی - شرقی ☐ جنوبی - شرقی ☐

شمالی - غربی ☐ جنوبی - غربی ☐

۳ - درباره‌ی سد بزرگ مرجانی استرالیا توضیح

دهید.

۴ - آب و هوای نواحی مرکزی استرالیا چه

فرقی با آب و هوای سواحل آن دارد؟

- از نمونه فعالیت‌های کتاب هم می‌توانید

استفاده کنید.

- نقشه‌ی گنگ

دانستنی‌های معلم:

است.

جنگل‌های استرالیا محل زیست کانگوروهای خاکستری است. دسته‌هایی از مرغ عشق‌های سبز رنگ میان درختان پرواز می‌کنند. کیسه‌داران، موش‌های درختی و خرس‌های استرالیایی در زیر این درختان زیست می‌کنند. بعضی از انواع درختان کاجی نیز در مناطق معتدل استرالیا یافت می‌شود. هر چند درختان کاجی بسیاری در درختستان‌ها کاشته شده است، اما انواع گوناگون درختان کاجی از سایر کشورها به استرالیا برده شده‌اند.

جزایر مرجانی و سدّ مرجانی: جزایر مرجانی به‌شکل صخره هستند که بعد از مرگ مرجانها از اسکلت آهکی آنها بوجود می‌آید. مرجانها در آبهای گرم به‌صورت دسته‌جمعی زندگی می‌کنند و مناسب‌ترین محل زیست برای آنها واقع در محدوده‌ی جغرافیایی ۳۰ درجه عرض شمالی تا ۳۰ درجه عرض جنوبی است و گاه در امتداد جریانهای آبگرم و خارج از محدوده‌ی بالا نیز دیده می‌شوند و برعکس از زندگی در امتداد جریانهای آب سرد نیز گریزانند. آبسنگ مرجانی از اجتماع اسکلت‌های آهکی مرجانی پدید آمده‌اند. سد مرجانی عبارت است از مجموعه‌ای از آبسنگ‌های مرجانی که به موازات ساحل قرار گرفته و به‌وسیله آب نسبتاً ژرف و پهناوری از ساحل اصلی جدا شده باشد. آبسنگ‌های حلقوی مجموعه‌ای از آبسنگ‌های مرجانی هستند که به صورت دایره یا نعل اسب مجمع‌الجزایری را در دریا بوجود آورده و مرداب کم عمقی را در میان گرفته باشند. جزایر مرجانی زیادی در آبهای اقیانوس آرام و شمال شرق استرالیا پراکنده شده است.

جزایر اقیانوسیه: در منطقه اقیانوسیه جزایر زیادی وجود دارند که از نظر سیاسی استقلال ندارند و تحت نظر برخی از کشورهای اروپایی اداره می‌شوند که عبارتند از «پولینزی فرانسه»، «پیت کِرن»، «توکلائو»، «ساموآی خاوری»، «کالدونیای جدید»، «کوک» و... برخی از این جزایر خالی از جمعیت بوده و در زمینه‌های نظامی و تحقیقاتی یا آزمایش‌های اتمی به‌وسیله دولتهای اروپایی و امریکا مورد استفاده قرار می‌گیرند.

کشورهای مشترک المنافع: به دلیل استیلای انگلیسی‌ها بر بخش‌های وسیعی از جزایر اقیانوسیه و استرالیا، امروزه کشورهای استرالیا، زلاندنو و مجمع‌الجزایر فیجی جزء کشورهای مشترک المنافع انگلیسی محسوب می‌شوند و بر طبق قوانین خود، پادشاه بریتانیا را پادشاه خود تلقی می‌کنند.

اکالیپتوس: مهم‌ترین درختان در استرالیا مربوط به تیره‌ی اکالیپتوس هستند. درختان اکالیپتوس دارای تاج پهن و صاف هستند. برگ‌هایشان از یک لایه‌ی مومی پوشیده شده تا آب کمتری از دست بدهند. این درختان از رشد بسیار زیادی برخوردارند. ارتفاع نوعی از اکالیپتوس به نام «کاری» بعضی وقتها به ۱۰۰ متر می‌رسد که الوارهای آن در معدنها و بندرسازی به کار می‌رود. همچنین مقدار زیادی از این درختان در خانه‌سازی، تخته کوبی و کف ساختمان‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند. بهترین نوع عسل از زنبورهایی به دست می‌آید که از گلهای درخت «کاری» تغذیه می‌کنند. درخت «جراح» نیز نوع دیگری از درختان اکالیپتوس

عنوان درس: ویژگی‌های انسانی و اقتصادی استرالیا و نیوزیلند چیست؟

هدف کلی: آشنایی با ویژگی‌های انسانی و اقتصادی استرالیا

هدف‌های جزئی:

- ۱- آگاهی از تسخیر قاره‌ی استرالیا به وسیله مهاجران انگلیسی
- ۲- آشنایی با زبان رسمی، دین و پایتخت کشور استرالیا
- ۳- آشنایی با محصولات عمده‌ی کشاورزی استرالیا
- ۴- آگاهی از پیشرفت استرالیا در زمینه‌ی دامپروری
- ۵- آشنایی با نام بنادر مهم و فعال استرالیا

هدف‌های رفتاری: دانش‌آموزان پس از پایان درس باید بتوانند:

- ۱- درباره‌ی مهاجران انگلیسی و ساکنان بومی و تسخیر این قاره ۲ سطر مطلب بنویسند.
- ۲- زبان رسمی، دین و پایتخت استرالیا را نام ببرند.
- ۳- با استفاده از نقشه درباره‌ی محصولات کشاورزی، دامپروری و معادن استرالیا و نیوزیلند توضیح دهند.
- ۴- بنادر مهم استرالیا را نام ببرند.
- ۵- علت مهاجرپذیری استرالیا را در رابطه با کم جمعیت بودن آن بیان کنند.

وسایل مورد نیاز: گچ و تخته، نقشه‌ی جهان‌نمای دیواری، تصاویر و نقشه‌های کتاب، در صورت امکان نمایش فیلم کوتاه ویدئویی درباره‌ی استرالیا و بخصوص دام‌پروری در این کشور.	استرالیا توسط مهاجران انگلیسی، استخراج معادن فراوان و پیشرفت‌های اقتصادی این کشور صحبت کنید. سپس از دانش‌آموزان بخواهید به نقشه‌های مصور اقتصادی توجه کنند و آنها را به گروه‌هایی تقسیم کنید تا فعالیت شماره ۴ را روی یک کاغذ پاسخ دهند
--	---

پشمی به منظور تولید و صادرات پشم تربیت می‌شود.

در نیوزیلند علاوه بر آن گاو گوشتی و گاوهای شیری پرورش داده می‌شود.

* استرالیا دارای معادن طلا، الماس و نفت در کناره‌های دریا است. نیوزیلند نیز دارای معادن زغال سنگ است.

* استرالیا و نیوزیلند دارای بنادر زیادی می‌باشند. در استرالیا سیدنی و ملبورن و در نیوزیلند ولینگتن جزء بنادر مهم است.

نمونه‌ی پرسش‌های ارزش‌یابی:

۱ - چرا پس از کشف قاره‌ی استرالیا، عده زیادی از مهاجران اروپایی رهسپار این قاره شدند؟

۲ - پایتخت استرالیا کجاست؟

☐ سیدنی ☐ ملبورن

☐ کانبرا ☐ ولینگتن

۳ - مهمترین محصول کشاورزی استرالیا چیست؟

☐ گندم ☐ برنج

☐ چای ☐ کائوچو

۴ - عبارات صحیح را با حرف (ص) و عبارات غلط را با حرف (غ) مشخص کنید.

- جمعیت استرالیا نسبت به مساحت آن زیاد است. ()

- شهرهای پرجمعیت استرالیا بیشتر در سواحل شمالی و جنوب شرقی به‌وجود آمده‌اند. ()

- زبان رسمی مردم استرالیا انگلیسی است.

()

(ابتدا درباره‌ی نمادهای نقشه توضیح دهید) و درباره‌ی کشاورزی پیشرفته و دام‌پروری و تولید و صدور پشم در این کشور توضیح دهید. در مورد بنادر مهم و علت پیشرفت صنایع کشتی‌سازی در این کشور با سؤال و جواب از دانش‌آموزان آنها را به نقشه‌ها و عکس‌های کتاب توجه داده و از آنها بخواهید فعالیت‌های ۱، ۲ و ۳ را در منزل پاسخ دهند.

نمایش یک فیلم کوتاه ویدئویی درباره‌ی استرالیا و زلاندنو در صورت امکان مفید خواهد بود.

پاسخ صحیح فعالیت‌های کتاب:

۱ - پس از کشف استرالیا توسط اروپائیان، مهاجران اروپایی بخصوص انگلیسی روانه‌ی این قاره شدند و بومیان (ساکنان اولیه‌ی این قاره) را از بین بردند و با استخراج منابع و معادن فراوان آن کم‌کم مناطق مختلف آن را زیر نفوذ خود درآوردند.

۲ - الف - زیرا جمعیت این کشور نسبت به مساحت آن کم است

ب - در سواحل آن (سواحل شمالی و جنوب شرقی)، زیرا قسمت اعظم استرالیا را بیابان‌ها پوشانده‌اند که برای زندگی زیاد مساعد نیست. در سواحل، فعالیت‌های بندری و ماهیگیری صورت می‌گیرد و آب و هوای گرم و مرطوب آن برای زندگی مناسب‌تر است.

۳ - انگلیسی، مسیحی، کانبرا

۴ - * مهمترین محصولات کشاورزی استرالیا گندم و انگور است. در نیوزیلند نیز کشت گندم و پرورش مرکبات رایج است.

* دام‌پروری استرالیا پیشرفته است و گوسفندان

کوتاه، چهره‌هایی تیره‌رنگ و موهای مجعد هزاران سال پیش به استرالیا و جزایر اطراف آن پا گذاشتند. برخی از این جزایر، در منطقه‌ی اقیانوسیه، امروزه خالی از سکنه است. بعضی از جزایر پایگاه‌های نظامی برخی قدرت‌های جهانی است و در بعضی دیگر، نژادهایی از بومیان میکرونزی و ملانزی ساکن هستند و به شکل ابتدایی زندگی می‌کنند. بومیان قاره‌ی استرالیا معمولاً در حاشیه‌ی بیابان‌ها، علفزارها و جنگل‌ها زندگی می‌کنند ولی مهاجران انگلیسی و اروپایی اغلب شهرنشین هستند.

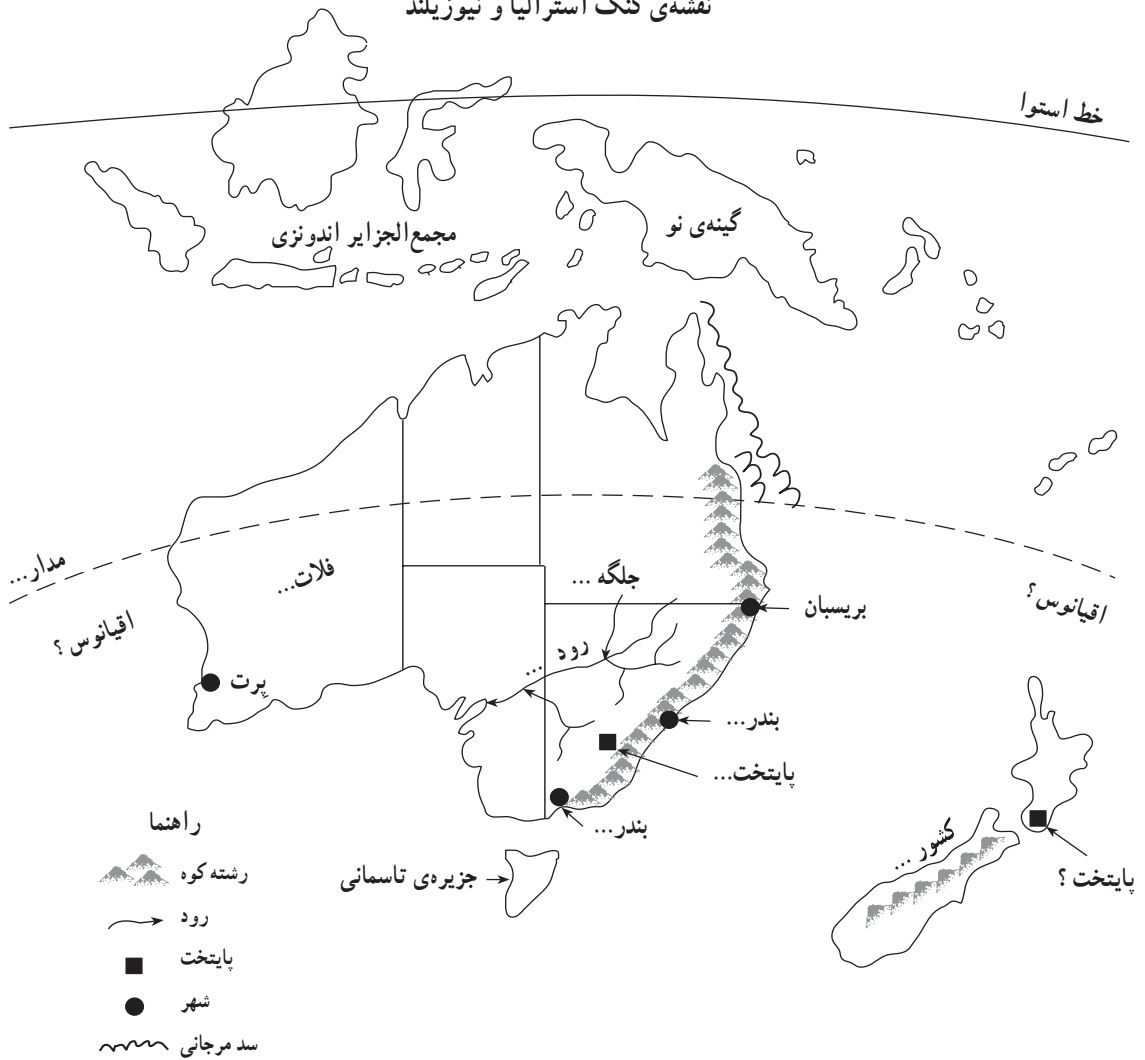
– دام‌پروری در استرالیا پیش‌رفت چندانی نکرده است. ()

– مهمترین محصول کشاورزی استرالیا مرکبات است. ()

– سیدنی و ملبورن دو بندر مهم استرالیا و مرکز کشتی‌سازی و صنایع شیمیایی هستند. ()
دانستنی‌های معلّم:

بومیان استرالیا: انسان‌شناسان معتقدند که بومیان استرالیا از راه دریا و از قاره‌ی آسیا به این قاره آمده‌اند. تیره‌هایی از مغول‌ها و قفقازی‌ها با قدهایی

نقشه‌ی گنگ استرالیا و نیوزیلند

نقشه گنگ استرالیا و نیوزیلند را در مدرسه تکثیر و برای پاسخگویی به دانش‌آموزان بدهید.

نمونه‌ی پرسش‌های ارزش‌یابی:

- ۱- نام اقیانوس‌های اطراف استرالیا را بنویسید.
- ۲- نام رود، جنگه و فلات مشخص شده را بنویسید.
- ۳- نام کشوری را که در منطقه‌ی اقیانوسیه واقع است بنویسید. پایتخت آن کدام شهر است؟
- ۴- نام پایتخت و دو بندر مهم استرالیا را روی نقشه بنویسید.
- ۵- مدار فرضی و محل سد بزرگ مرجانی را نامگذاری کنید.

عنوان درس: چرا قاره‌ی قطب جنوب به محافظت نیاز دارد؟

هدف کلی: شناخت ویژگی‌های جغرافیایی قاره‌ی قطب جنوب

هدف‌های جزئی:

- ۱ - آشنایی با موقعیت جغرافیایی و وسعت قاره‌ی قطب جنوب
- ۲ - آشنایی با منابع و معادن قطب جنوب
- ۳ - آشنایی با آب و هوا و شرایط محیطی این قاره
- ۴ - آگاهی از چگونگی اکتشاف قطب جنوب
- ۵ - شناخت مسائل زیست محیطی در این قاره

هدف‌های رفتاری: دانش‌آموزان پس از پایان درس باید بتوانند:

- ۱ - روی کره‌ی جغرافیایی و یا نقشه‌ی جهان موقعیت قطب جنوب را نشان دهند.
- ۲ - درباره‌ی اوضاع طبیعی، آب و هوا، چشم‌اندازها و منابع این قاره یک متن کوتاه بنویسند.
- ۳ - منابع و معادن قطب جنوب را نام ببرند.
- ۴ - چرخه‌ی غذایی در آبهای مجاور قطب جنوب را با استفاده از تصویر توضیح دهند.
- ۵ - آیسبرگ را تعریف کنند.
- ۶ - عواملی را که موجب آلودگی محیط زیست قاره‌ی قطب جنوب می‌شود نام ببرند.
- ۷ - خلاصه‌ای از داستان نخستین کاشفان قطب جنوب را بیان کنند.
- ۸ - درباره‌ی پیمان قطب جنوب و مالکیت این قاره اظهار نظر کنند.

وسایل مورد نیاز: کره‌ی جغرافیایی، نقشه‌ی

جهان‌نمای دیواری، عکس‌ها و نقشه‌های کتاب، در
روش پیشنهادی ارائه‌ی درس: عنوان درس
صورت امکان معرفی و نمایش کتاب‌های مختلفی که
را روی تخته بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید بدون

آن که به کتاب مراجعه کنند یک واژه یا اصطلاح بگویند که مربوط به قطب جنوب باشد. واژه‌ها را یک به یک بر روی تخته بنویسید و خودتان آنها را دسته‌بندی کنید مثلاً انسانی، طبیعی و... بعد از دانش‌آموزان بخواهید عکس‌های قاره‌ی قطب جنوب را که در صفحه‌ای قبل از صفحه‌ی درس به چاپ رسیده با دقت نگاه کنند و کتاب را ببندند. آنگاه دانش‌آموزان را به گروه‌هایی تقسیم کنید و بخواهید هر گروه با توجه به آنچه که دیده‌اند و به طور کلی (بدون مراجعه به کتاب) چند سطری درباره‌ی قطب جنوب بنویسند و از سخن‌گوی هر گروه بخواهید متن گروه خود را قرائت کند.

پس از آن یک کره‌ی جغرافیایی را به دانش‌آموزان نشان دهید و از چند نفر از آنها بخواهید موقعیت قاره‌ی قطب جنوب را بر روی کره نشان بدهند و شما نقطه قطب جنوب را که محور فرضی زمین از آن عبور می‌کند مشخص کنید و درباره‌ی آن توضیح دهید. «فعالیت ۱» از دانش‌آموزان بخواهید دوباره به نمودار مقایسه‌ی وسعت قاره‌ها (در درس اول) مراجعه کنند و سؤال کنید آیا قطب جنوب قاره‌ی وسیعی است؟ بگذارید دانش‌آموزان با مقایسه، وسیع بودن آن را دریابند. سپس

درباره‌ی اوضاع طبیعی قطب و شگفتی‌های آن صحبت کنید و از دانش‌آموزان بخواهید با استفاده از عکس‌ها و نقشه‌های کتاب چرخه‌ی غذایی در قطب جنوب و همچنین منابع حیوانی و معدنی را نام ببرند.

درباره‌ی پیمان قطب جنوب توضیح دهید و بعد از دانش‌آموزان بخواهید با توجه به تصویر کشتی حامل طرفداران محیط‌زیست، هر یک از دانش‌آموزان یکی از جملات و عبارات این گروه را که همان عوامل تخریب محیط‌زیست این قاره است با صدای بلند بخواند و از آنها بپرسید که آیا با این نظرات موافقت یا نه؟ فعالیت‌های درس را به عنوان تکلیف منزل معین کنید. در صورتی که کتاب‌هایی در این زمینه به کلاس برده‌اید آنها را به دانش‌آموزان معرفی کنید و یا برای مطالعه در اختیار آنها بگذارید در آخر از یکی از دانش‌آموزان بخواهید داستان کاشفان قاره‌ی قطب جنوب را در کلاس بخواند.

پاسخ صحیح فعالیت‌های کتاب:

۱ — با کمک دبیر در حین تدریس انجام می‌شود.

۲ —

منابع زیرزمینی	حیات جانوری	منظره‌ها	آب و هوا
ذخایر نفت زغال سنگ سنگ آهن	کریل‌ها که در آب‌های مجاور قطبی از موجودات میکروسکوپی پلانکتون‌ها تغذیه می‌کنند. پنگوئن‌ها، شیرهای دریایی، وال‌ها و پرندگان دریایی و ماهی‌ها.	سراسر قطب پوشیده از یخ و برف است. هیچ گیاهی قادر به رشد نیست و دیده نمی‌شود. شهر و روستا دیده نمی‌شود. آیسبرگ‌ها در آب‌های مجاور شناورند. در برخی نقاط ایستگاه‌های تحقیقاتی دیده می‌شود. یخچال‌های طبیعی تا اقیانوس کشیده شده‌اند.	سرمای طاقت‌فرسا که در زمستان حتی به ۸۹ درجه زیر صفر رسیده است. بادهای سرد که گاه ۳۰۰ کیلومتر در ساعت سرعت دارند. بارندگی کم است چون تبخیر وجود ندارد.

۳- آیسبرگ (Iceberg): قطعات عظیمی از یخ که در قطب شمال و قطب جنوب در آب شناورند.

کریل: یک نوع جانور پروتئینی است که از پلانکتون تغذیه می‌کند. کریل‌ها خودشان غذای پرندگان دریایی، ماهی‌ها، وال‌ها و پنگوئن‌ها هستند.

آموندسن: دریانورد نروژی که سرپرستی یک تیم را برای کشف قطب جنوب برعهده داشت و به‌عنوان کاشف قطب جنوب معروف است.

۴- شکار وال‌ها، ماهی‌گیری بی‌رویه که موجب از بین رفتن کریل‌ها می‌شود، روغن و بنزین کشتی‌ها که به آب‌های قطبی ریخته می‌شود، قوطی کنسرو و زباله‌هایی که جهان‌گردان در محیط این منطقه پخش می‌کنند، استخراج منابع معدنی زیرزمینی یا کف اقیانوس.

۵- پاسخ‌ها متفاوت است. قطب یک قاره‌ی بی‌مالک است و به عبارت دیگر متعلق به همه‌ی جهان است و کسی نباید ادعای مالکیت بر تمام یا بخشی از آن را داشته باشد.

۶- پاسخ‌ها متفاوت است. از دانش‌آموزان بخواهید به وسایل حمل و نقل، شرایط طبیعی از نظر نور، دما، جانوران، مدت مسافرت، همراهان و غذایی که با خود آورده بودند و مناظر و چشم‌اندازها اشاره کنند.

نمونه‌ی پرسش‌های ارزش‌یابی:

۱- طرفداران محیط‌زیست درباره‌ی قطب جنوب چه می‌گویند؟ توضیح دهید.

۲- کریل‌هایی که در آب‌های مجاور قطب جنوب زندگی می‌کنند برای محیط‌زیست چه اهمیت و

ارزشی دارند؟

۳- چرا هیچ‌کس نمی‌تواند به‌طور دائم در قطب

جنوب زندگی کند و این منطقه خالی از سکنه است؟

۴- به قطعات بزرگ یخ که در آب شناورند..... می‌گویند.

۵- کاشف قطب جنوب که توانست برای اولین بار خود را به نقطه‌ی قطبی جنوب برساند که بود؟

اسکات ☐ ماژلان ☐

آموندسن ☐ کریستف کلمب ☐

۶- در قطب جنوب کدام معادن زیرزمینی وجود دارد؟

۷- در مقابل عبارات صحیح حرف (ص) و در مقابل عبارات غلط حرف (غ) بگذارید.

* قاره‌ی قطب جنوب از استرالیا و اروپا وسیع‌تر است. ()

* پیمان قطب جنوب بین دوازده کشوری که در اکتشافات قطب جنوب شرکت داشتند بسته شد. ()

* طرفداران محیط‌زیست می‌گویند قاره‌ی قطب جنوب متعلق به کشورهای کاشفان آنجاست. ()

* پنگوئن جانور مخصوص قطب جنوب است. ()

* هوای قطب جنوب در زمستان‌ها بسیار سرد و در تابستان‌ها گرم می‌شود. ()

- نمونه‌ی فعالیت‌های کتاب

دانستنی‌های معلّم:

ویژگی‌های قاره‌ی قطب جنوب: قاره‌ی قطب

جنوب ۱۴ میلیون کیلومتر مربع وسعت دارد و قشر عظیمی از یخ آن را پوشانده است. کلفتی آن به‌طور

قله مارکهام (۴۵۸۰ متر) قله اولمر، قله لیستر، قله سیدلی و... .

با تراکم تدریجی برف در طول میلیون‌ها سال کلاهک یخی قطب جنوب بوجود آمده است. در برخی قسمت‌های ساحلی یخچال‌ها تا چندین کیلومتر به داخل دریا پیش رفته‌اند. بزرگی برخی از قطعات جدا شده یخی که آیسبرگ خوانده می‌شود بسیار زیاد است به طوری که $\frac{9}{10}$ حجم این توده‌های یخ زیر آب و فقط $\frac{1}{10}$ بیرون از آب است.

میزان بارندگی سالانه ۱۲۰ میلی‌متر تخمین زده می‌شود. آب و هوای قطب طاقت‌فرساست، حداقل درجه‌ی حرارت ثبت شده در روی کره‌ی زمین در ایستگاه وستوک قاره‌ی قطب جنوب در سال ۱۹۸۳ به ۸۹ درجه زیر صفر رسیده است. در چنین برودت‌ی هر مایعی یخ می‌بندد و نظم دستگاه‌های الکتریکی و الکترونیکی به هم می‌خورد. در قطب جنوب میکروپ وجود ندارد و باکتری پیدا نمی‌شود. هیچ غذایی فاسد نمی‌شود و چیزی نمی‌پوسد زیرا سرما هر چیز را همان‌گونه که هست نگه می‌دارد.

مدار قطبی شمال و جنوب و شب‌های قطبی: تابستان و زمستان در شمال خط استوا و در جنوب آن درست در زمان مخالف هم فرامی‌رسد. بالاتر از مدار $66/5$ درجه عرض شمالی تا قطب شمال را «منطقه‌ی قطب شمال» می‌نامیم. در این منطقه در پایان ماه خرداد، روز به قدری دراز است که خورشید طی بیست و چهار ساعت به دور افق می‌چرخد و غروب نمی‌کند هرچه از این مدار به طرف قطب شمال پیش برویم،

متوسط یک کیلومتر است و تا ۴ کیلومتر هم می‌رسد. مقدار یخی که در قاره‌ی قطب جنوب انباشته شده است نه برابر مجموع یخ‌های جاهای دیگر کره‌ی زمین است. با این همه در قاره‌ی قطب جنوب و در کرانه‌های آن قطعه زمین‌های عاری از یخ نیز وجود دارد. بزرگ‌ترین زمین بدون یخ این قاره در کرانه‌ی شرقی یخ پهنه‌ی راس است.

دانشمندان به درستی نمی‌دانند که چرا بعضی از جاهای قطب جنوب از یخ پوشیده نشده است. شاید سبب آن گرمای درون زمین باشد. فسیل‌های زیردریایی و بقایای گیاهان نشان می‌دهد که آب و هوای قطب جنوب در گذشته اعتدال بیشتری داشته است. در قاره‌ی قطب جنوب و در میان یخها موجود زنده‌ای نمی‌توان یافت اما در شبه جزیره‌ی جنوبگان که تا منطقه‌ی معتدله پیش رفته است و در ۴۰۰ کیلومتری نقطه‌ی قطبی جنوب، گل‌سنگ‌ها و جلبک‌هایی دیده می‌شود.

اگرچه در قاره‌ی قطب جنوب موجود زنده بسیار کمیاب است اما در آب‌های اطراف آن انواع موجودات زنده دیده می‌شود. بال‌ن آبی رنگ که در آب‌های سرد اقیانوس در حوالی قاره‌ی قطب جنوب زندگی می‌کند بزرگ‌ترین جانوری است که تاکنون در کره‌ی زمین می‌زیسته است. پوست فک و چربی بال‌ن کالاهای با ارزشی هستند و به همین جهت مورد توجه صیادان قرار می‌گیرند.

قطب جنوب دشتی پهناور و مسطح نیست بلکه بیشتر این سرزمین فلاتی مرتفع و متراکم است و سلسله جبال متعددی در حواشی و مرکز آن وجود دارد مانند

مدتی که خورشید در بالای افق می ماند بیشتر می شود. در قطب شمال خورشید شش ماه در آسمان می ماند و اگرچه همیشه نزدیک افق است غروب نمی کند.

در منطقه ی قطب شمال در پایان ماه آذر خورشید در تمام طول روز در آسمان ظاهر نمی شود. هر چه به طرف قطب شمال پیش برویم، مدتی که خورشید ناپدید است بیشتر می شود. در قطب شمال مدتی که خورشید در آسمان ظاهر نمی شود به شش ماه می رسد.

عرض جغرافیایی ۶۶/۵ درجه ی عرض شمالی دایره ای به دور کره ی زمین تشکیل می دهد و این دایره ی فرضی را «مدار قطبی شمال» می نامیم که منطقه ی قطبی را از منطقه ی معتدله ی شمالی جدا می کند.

در جنوب منطقه ی معتدله ی جنوبی از عرض ۶۶/۵ درجه ی جنوبی تا قطب جنوب، منطقه ای است که آن را منطقه ی قطب جنوب می نامیم و عرض جغرافیایی ۶۶/۵ درجه ی جنوبی یا «مدار قطب جنوب» آن را از منطقه ی معتدله ی جنوبی جدا می کند. در این منطقه خورشید در پایان ماه آذر در تمام مدت روز یعنی بیست و چهار ساعت در آسمان دیده می شود برعکس و در پایان ماه خرداد در تمام مدت ۲۴ ساعت در آسمان ظاهر نمی شود. در قطب جنوب خورشید شش ماه در بالای افق است و شش ماه دیگر کاملاً ناپیداست و از نظر زمانی این درست برعکس اتفاقی است که در منطقه ی قطب شمال روی می دهد.

کاشفان قطب جنوب: قبل از آموندن و اسکات افراد زیادی از جمله کلارک راس کاشف اسکاتلندی (۱۸۴۱ میلادی) که تا محدوده ی قطب جنوب پیشروی

کرد، بورگرونیک (۱۸۹۵ میلادی) که خود را به مدار ۷۸ درجه عرض جغرافیایی جنوبی رساند، کریستنسن (۱۸۹۵ میلادی) که از کشتی پیاده شد و پای در منطقه ی قطب جنوب گذاشت و... نیز خود را به حوالی قطب جنوب رسانده بودند. اما روآل آموندسن دریانورد نروژی که از پویندگان قطب شمال و قطب جنوب بود و موضع قطب مغناطیسی شمال زمین را نیز تثبیت کرد در سال ۱۹۱۱ میلادی با پنجاه و دو سگ که سورتمه های او را می کشیدند شروع به گذشتن از یخ پهنه ی راس کرد و پرچم نروژ را بر فراز قطب جنوب برافراشت و موفق شد پس از سی و نه روز یخ پیمایی به کشتی خود باز گردد بدون آن که همراهانش در این سفر خطرناک آسیبی ببینند.

البته آموندنسن در سال ۱۹۲۶ وقتی با هواپیما بر فراز قطب شمال پرواز می کرد و برای خلبان پوینده ی قطب شمال که گم شده بود جستجو می نمود جان خود را از دست داد.

رابرت اسکات انگلیسی در سال ۱۹۱۲ یکماه پس از آموندنسن به قطب جنوب رسید و فهمید که قبلاً گروه نروژی در این محل پرچم خود را برافراشته اند و دانست که در مسابقه ی رسیدن به قطب جنوب بازنده شده است. اسکات و همراهانشان به تعداد کافی سگ همراه خود نبرده بودند و پس از مرگ سگ ها مجبور بودند خودشان سورتمه ها را بکشند. آنها در راه بازگشت به مدت ۹ روز با برف و بوران شدیدی روبه رو شدند و همگی جان سپردند.

فیلکنر (۱۹۱۲ میلادی) در دریای وِدل به کشف و بررسی پرداخت، ماوین و شکلتن نیز به قطب جنوب

سفر نمودند و پرد امریکایی و الزورث امریکایی نیز از جمله کسانی بودند که با هواپیما برفراز قاره‌ی قطب جنوب پرواز کردند (۳۵ - ۱۹۳۳ میلادی) و از یخ پهنه‌های قطب جنوب نقشه‌برداری نمودند. در سال ۱۹۵۷ میلادی گروهی به سرپرستی فوکس انگلیسی از یک کرانه‌ی قاره قطب جنوب تا کرانه‌ی روبه‌روی آن را پیاده پیمود و پیروزی تازه‌ای بدست آورد.

پنگوئن‌ها: پنگوئن‌ها پرندگانی هستند که نمی‌توانند پرواز کنند، اما در آب بال‌هایشان را مانند پارو به کار می‌اندازند و با مهارت شنا می‌کنند. پنگوئن‌ها می‌توانند در یک ساعت ۴۸ کیلومتر در زیر آب شنا کنند.

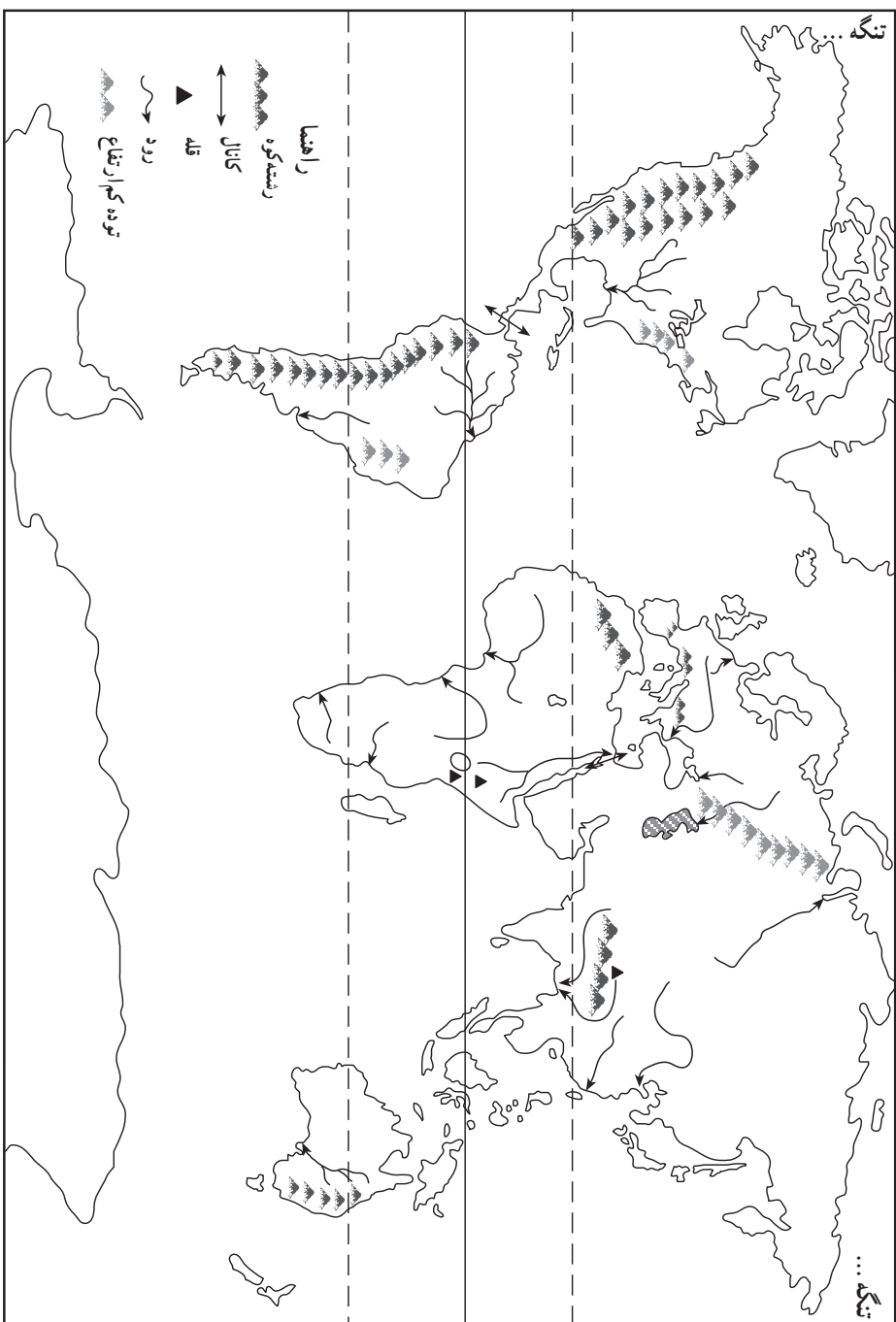
دو نوع پنگوئن در قاره‌ی قطب جنوب زندگی می‌کنند: پنگوئن آدلی که در سرزمین آدلی و قطعه زمین‌های برهنه‌ی کرانه‌ها یعنی جایی که از برف و یخ پوشیده نشده زندگی می‌کند. بلندی قامت آن ۵۰ سانتی‌متر است و وزنش به ۲۲ کیلوگرم می‌رسد.

پنگوئن نوع دیگر شاه پنگوئن یا پنگوئن امپراتور نام دارد. پشتش از پره‌های سیاه و جلو بدش از پره‌های سفید و دو طرف گردنش از پره‌های زرد یا نارنجی پوشیده شده است. بلندی قامت این پنگوئن

۱۲۰ سانتیمتر و وزنش به ۳۴ کیلوگرم می‌رسد. شاه پنگوئن‌ها در سراسر فصل تخم‌گذاری در جاهای مخصوص جمع می‌شوند و یک‌ماه طول می‌کشد تا به جای مخصوص تخم‌گذاری برسند. آنها در آغاز زمستان به محل تخم‌گذاری می‌رسند. آنگاه پنگوئن ماده تنها یک تخم می‌گذارد و دوباره به طرف دریا راه می‌افتد و یک ماه طول می‌کشد تا به کرانه برسد و پنگوئن نر وظیفه دارد در این مدت که دما به ۶۰- درجه سانتی‌گراد می‌رسد تخم را گرم نگاه دارد. هزاران پنگوئن نر در جاهای مخصوص کنار هم می‌ایستند و فشار آنها باعث می‌شود که هم خودشان گرم شوند و هم تخمی را که هر کدام روی پاهای خودشان نگاه داشته‌اند گرم نگه دارند. وقتی جوجه‌ها از تخم بیرون می‌آیند پنگوئن‌های ماده برمی‌گردند و پرستاری از جوجه‌ها را به عهده می‌گیرند و نوبت به پنگوئن‌های نر می‌رسد که راه دریا را پیش بگیرند.

پنگوئن‌ها در موقع رفت و برگشت از کرانه‌ی دریا به محل‌های تخم‌گذاری و برعکس چیزی نمی‌خورند و از ذخیره‌ی غذایی بدنشان استفاده می‌کنند.

نقشه‌ی گنگ جهان (طبیعی)

معرفی منابع برای مطالعه بیشتر دبیران

- ۱- «راهکارهای آموزشی جغرافیا» سیاوش شایان، مهدی چوپینه و منصور ملک عباسی، نشر شورا، ۱۳۷۷.
 - ۲- «زمینه‌های غالب در جغرافیای انسانی» دکتر فاطمه بهفروز، چاپ انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۴.
 - ۳- «نگاهی نو به کشورهای جهان»، سازمان انتشارات گیتاشناسی، ۱۳۷۴.
 - ۴- «فرهنگ جغرافیایی جهان»، مؤسسه‌ی جغرافیایی و کارتوگرافی سحاب، ۱۳۷۳.
 - ۵- «فرهنگ اصطلاحات جغرافیای طبیعی» سیاوش شایان، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه، ۱۳۶۹.
 - ۶- «فرهنگ گیتاشناسی، اصطلاحات جغرافیایی» عباس جعفری، انتشارات گیتاشناسی، ۱۳۶۳.
 - ۷- «کلیات قاره‌ها»، دکتر سیدرحیم مشیری، نشر قومس، ۱۳۶۹.
 - ۸- جغرافیای جهان جلد اول و دوم، دوره‌ی
 - کاردانی تربیت معلم، رشته‌ی علوم اجتماعی، ۱۳۷۰
 - ۹- جغرافیای کامل جهان، حبیب‌الله شاملویی، چاپ نهم، جلد ۱ و ۲، انتشارات بنیاد، ۱۳۷۳.
 - ۱۰- تاریخ اکتشافات جغرافیایی، دکتر عبدالرزاق جوهری، ترجمه عیسی متقی‌زاده، احمد برادری، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۵.
 - ۱۱- اکتشافات جغرافیایی (پوش‌های گیتاشناسی) ۱- اقیانوس آرام، انتشارات گیتاشناسی.
 - ۱۲- اکتشافات جغرافیایی (پوش‌های گیتاشناسی) ۲- بام جهان، انتشارات گیتاشناسی.
 - ۱۳- اکتشافات جغرافیایی (پوش‌های گیتاشناسی) ۳- دنیای منجمد، انتشارات گیتاشناسی.
 - ۱۴- کلیه‌ی منابع معرفی شده برای تحقیق دانش‌آموزان.
- * در تهیه‌ی مطالب مربوط به دانستنی‌های معلم این کتاب از انواع فرهنگنامه‌ها و کتب معتبر و همچنین نشریات و روزنامه‌ها و مجلات مختلف استفاده شده است.

